

2004-2014

- Maddi Tasarruf
- Sürekli Büyüme
- Müşteri Sizi Bulsun
- İnovasyonu Tetiklemek
- Aidiyet Duygusu Pekişiyor
- Toplumsal Kaliteyi Artırıyor
- Yeni Pazarlara Girebilmek
- Piyasalar ve Şirketler Birbirlerini Kontrol Ediyor
- Finans Kaynaklarına Ucuz ve Kolay Erişim
- Uluslararası Düzeyde İtibar Artışı

Türkiye'de **Sürdürülebilirlik** Raporlaması

İÇİNDEKİLER

■ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ SAĞLADIĞI FAYDALAR	
■ ARAŞTIRMANIN AMACI	
■ VERİ TOPLAMA ve YÖNTEM	
■ ARAŞTIRMA SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN KISITLAR	
■ ARAŞTIRMA BULGULARI	
1.) Sermaye Yapıları Açısından	9
2.) Türler İtibariyle	9
3.) Sektörel Bazda	10
4.) Merkez Adresleri Bakımından	11
5.) Ortalama Faaliyet Süresi	11
6.) Ortalama Yıllık Ciro ve Çalışan	11
7.) Halka Açıklık Durumu (31.12.2014 itibariyle)	12
8.) Sendika Durumu	12
9.) Personel Eğitim Durumu	12
10.) İstanbul Sanayi Odası, STK ve Fortune Listesi	13
11.) Sürdürülebilirlik Uygulamaları Kapsamında Ödül Durumu	13
12.) Raporlama Dönemleri	13
13.) Rapor Sayfa Sayıları	14
14.) Raporların GRI Onayı ve Bağımsız Denetimi	14
15.) Rapor Hazırlığından Danışmanlık ve Uluslararası Arenada Ödül Alanlar	15
16.) Sera Gazı Salınımı Hakkında Raporlanan Azalma Miktarı (Co ₂)	15
17.) Elektrik Tüketimi Hakkında Raporlanan Azalma Miktarı (Kwh)	16
18.) Su Tüketimi Hakkında Raporlanan Azalma Miktarı (m ³)	17
19.) Ağaç Dikimi Performansı (Adet)	17
20.) Kâğıt Tasarrufu Performansı (Ton)	17
21.) Geri Dönüşüm Çalışmaları (Ton)	18
22.) Sürdürülebilirlik Faaliyetlerinden Sağlanan Kârlılık (TL)	18
23.) Sosyal Etkinlikler	19
24.) Ekonomik Etkinlikler	19
25.) Tedarikçilere Yönelik Regülasyon Düzeyi	19
26.) Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması İstatistikleri	20

2004- 2014 YILLARI ARASI

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

Giriş

İş dünyasının, gerek davranışlarımız gerekse alışkanlıklarımız üzerindeki etkisi yadsınamaz boyutlara ulaşmıştır. Zira, kullandığımız her şeyin hammaddesi toprak olup, mutlaka bir ekonomik organizasyon tarafından üretilmiş, nakledilmiş, ticaret, satış, servis gibi yan hizmetlerle desteklenerek insanlığın kullanımına sunulmuştur. Dolayısıyla insana ve insanlığa hizmet eden bu gezegenin sahip olduğu kabiliyetlerin köreltilmesi hatta yok edilmesinin önüne geçme çabası olan 'sürdürülebilirlik' çalışmalarının baş aktörü de şirketlerdir.

Bundan ötürü, toplumun bir parçası olan iş dünyasının kendini aşan sorumlulukları vardır. Artık toplumlar bu gerçeğin farkındalar ve haliyle sadece para kazanan değil; çalışanları, müşterileri, tedarikçileri, kendi ülkesi ve dünya için Sürdürülebilirlik gibi olumlu işlere imza atan şirketleri 'itibarlı' kabul ediyor.

Sanayi devrimiyle kullanımı yaygınlaşan geleneksel finansal tabloların, günümüz şirketlerinin performansını bütünüyle yansıtamaması nedeniyle, sürdürülebilirlik raporlamaları yeni bir '**benchmark**' olarak dikkat çekmektedir.

Bugünün ihtiyaçlarını geleceğin kaynaklarını tüketmeden karşılama yeteneği olan Sürdürülebilirlik kavramı; güçlenen bilimsel çerçevesiyle, raporlama ve denetim standartlarının her geçen gün gelişmesi sonucunda, ekonomik kalkınmanın yeni paradigması ve global şirketlerin iş modeli haline gelmiş durumdadır.

Okuyacağınız bu çalışma; Türk şirketlerinin 'sürdürülebilirlik raporlamasına' nasıl ve ne zaman başladıkları, aşılan mesafe ve ulaştıkları noktayı tespit etmeyi amaçlamaktadır. Olmayan bir şeyin raporlanamayacağı gerçeğinden hareketle evrensel sürdürülebilirlik ilkelerinin Türkiye ekonomisindeki yansımalarını da bu raporla görmek mümkün olacaktır.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ SAĞLADIĞI FAYDALAR

Sürdürülebilirlik ilkelerini 'stratejik eylem planı' haline getiren şirketlerin yolculuğu; operasyonlar, raporlaması ve denetimi gibi üç temel aşama ile tamamlanmaktadır. Sürdürülebilirlik felsefesine inanan bir şirket, öncelikle temel stratejilerini tespit etmelidir. Ardından ortaya koyduğu plan dahilinde gerekli çalışmaları yapmalıdır.

Son olarak, sürdürülebilirlik kapsamında yapılan tüm çalışmalar raporlanıp ve dış denetime sunulmalıdır. Elbetteki bu yolculuk şimdilik bazı istisnai durumlar dışında isteğe bağlıdır.

Bu serbestliğe rağmen, sürdürülebilirlik raporu yazan kurum ve kuruluşların kazanımları genel hatlarıyla aşağıda listelenmiştir.

1.) Maddi Tasarruf

Sürdürülebilirlik ilkelerine yaslanan iş modelleri, gerek üretim gerekse operasyon maliyetlerinde önemli derecede azalma sağlıyor. En ağır yatırım grubuna giren çevresel maliyetlerin yüzde 90'ını, sadece 4 yıl gibi kısa bir süre içerisinde geri kazanılmaktadır.

2.) Sürekli Büyüme

Üretilen mamul maliyetlerinin düşmesiyle rahatlayan firmalar, fiyatlamalarda daha serbest bir marja sahip olarak, geniş müşteri kitlesine hitap edebiliyorlar.

3.) Müşteri Sizi Bulsun

Wal-Mart gibi global şirketler veya ülkemizde bu konuya duyarlı pek çok şirket mal veya hizmet satın alacakları tedarikçilerinden sürdürülebilirlik ilkelerine uymalarını istemekte, denetlemekte hatta yazılı taahhüt aldıklarını raporlarında ifade etmektedirler.

Başka bir ifadeyle hareket planını bu ilkeler ışığında belirlemek, küresel şirketlerin tedarik zincirine girebilmek için zorunluluk haline gelmiştir.

4.) İnovasyonu Tetiklemek

Üretim maliyetlerini düşürmek veya operasyon harcamalarını azaltmak için iş süreçlerine yenilik getirmek zorundasınız. Geleneksel yönetim modelleri yanında özgün fikirlere sıcak bakan bu anlayış, icat çıkarmayı hem seviyor hem destekliyor. Bu sayede sıradışı hareket planıyla farkınız ortaya çıkıyor. Örneğin, ülkemizdeki toplam patent başvurusunun yarısı, Arçelik tarafından yapılmaktadır.

5.) Aidiyet Duygusunu Pekiştiriyor

Bir şirketin topluma değer katması, insanlığın sorunlarına çözüm veya katkı sunması çalışanlarını gururlandırıyor. Aile ve arkadaş çevresinde daha saygın konuma taşıyor. Bunu gören çalışanların şirketine olan bağlılığı ve çalışma azmi artarak, verimliliği yükseltiyor.

6.) Toplumsal Kaliteyi Artırıyor

Çalışanların özlük hakları yanında, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının önemsenmesi 'sürdürülebilirlik çalışmaları' kapsamına girmektedir. Bu sebeple, tüm çalışanların kişisel eğitimlerini dikkate almak zorunda olan şirketler, bir yandan personelini donanımlı hale getirirken, farkında olmadan yaşadığı topluma değer katan ve çevresine rol model bireylerin artmasını sağlayarak, toplumsal kaliteye ve iç barışa destek oluyor.

7.) Yeni Pazarlara Girebilmek

Küresel bir köy denen günümüz dünyasında, tüketicilerin kayda değer bir kısmı insana, doğaya yani

tüm canlılara değer veren ürünleri tüketmek istiyor. Marka bağımlılığı ve fiyat ise daha sonra geliyor. Dolayısıyla sürdürülebilirlik anlayışını ortaya koyan ve bağımsız kurullar eliyle denetleyen şirketlerin farklı ülkelere açılması için pazarlama yapmasına gerek bile kalmıyor.

8.) Piyasalar ve Şirketler Birbirlerini Kontrol Ediyor

Sürdürülebilirlik raporları; paydaşlar, rakipler, bürokratlar ve başka ülkelerdeki sektör temsilcileri tarafından düzenli şekilde takip edilir. Rapor yayımlayan şirketlerin CEO'larından orta düzey yöneticilerine kadar tüm kadro birbirini kontrol ederek geçmiş performansını karşılaştırıyor ve ayrıca gelecekteki hedeflerini belirleyerek piyasaların olumlu yönde değişmesinde sinerji yaratıyor.

9.) Finans Kaynaklarına Ucuz ve Kolay Erişim

Sürdürülebilirlik raporlarını düzenli olarak yayımlayan ve dış denetime tabi tutan şirketler, yerel ve evrensel düzeyde öncü konuma geçiyor. Bu özellik; uygun vade ve oranlarda finansmana erişim önceliği sunuyor.

Bunun yanı sıra çevresel risk taşıyan yatırımların kredi bulması zorlaşırken, çevreye duyarlı yatırımların finansmanı kolay ve ucuz hale gelmektedir.

10.) Uluslararası Düzeyde İtibar Artışı

Dünyadaki en büyük 100 ekonomik birimden 51'nin devletler değil, şirketler olması gerçeğinden hareketle, her geçen gün artarak genişleyen regülasyonlar, öncü şirketleri, bu ilkelere daha duyarlı olmaya itmektedir.

Örneğin; Avrupa Parlamentosu Nisan 2014'te yeni bir 'Direktif' yayımlayarak, 'Beş yüz kişiden fazla çalışanı olup 'kamu yararına' faaliyet gösteren firmaların; çevresel, sosyal ve personel bağlamında yolsuzluk, rüşvet ve insan hakları gibi hususlara yönelik tutumların raporlanmasını istedi.' Benzer talepler, SEC veya BM tarafından yapılmaktadır.

Görüleceği üzere uluslararası lobilerde, ihalelerde ve ortaklık görüşmelerinde etkin ve aranılan olmanın bir yolu da sürdürülebilirlik ilkelerine sarılmaktan geçmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma, yeni bir 'Buzzword' olmanın ötesinde, özellikle son yıllarda siyasetten iş dünyasına, küresel düzeyde kabul görme başarısı göstermiş 'sürdürülebilir kalkınma' konseptinin Türk İş Dünyasındaki yansımalarını ölçmeyi amaçlamaktadır.

İlerleyen sayfalarda görüleceği üzere, literatür haline geldiği 1987 yılından beri ülkemizde de tartışılan, emek verilen bu paradigma değişikliğinin artan bir ivmeye sahip olduğunu görmek sevindiricidir.

VERİ TOPLAMA ve YÖNTEM

Sürdürülebilirlik ilkeleri kapsamında çalışmalar yapmak, raporlar hazırlamak ve bunları dış denetime tabi tutmak tamamen şirketlerin kendi inisaytiflerine bırakılmıştır. Türkiyede yerleşik kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan ve kamuoyuyla paylaşılan sürdürülebilirlik raporları, bu çalışmanın en temel kaynağını oluşturmaktadır.

Bu raporlara ulaşmak için şirketlerin internet siteleri ve 'kurumsal sürdürülebilirlik' adlı özel internet platformundan yararlanılmıştır. Bunun yanında Kap, Bist, İstanbul Sanayi Odası gibi kurumların ve ilgili kuruluşların faaliyet raporlarından reklam amaçlı broşürlerine kadar taranarak elde edilen, finansal, çevresel ve toplumsal faaliyetlerinin olumlu ve olumsuz sonuçları nesnel açıdan sınıflandırılmıştır.

Bilim insanı gözlüğünden yapılan bu çalışma, Türkiye ekonomisine, topluma ve tabiatına katkı sunan kurum ve kuruluşlarımızın sayısını artırmayı bir nebze teşvik edecek olursa, tüm yorgunluğumuz geçecektir.

ARAŞTIRMA SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN KISITLAR

Sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanma aşamasındaki serbestlik veya esneklik, bu çalışmanın sonuçlarını etkileyen en büyük kısıttır. Çünkü raporlardaki yeknesak olmayan bilgiler yanında, birbirinden farklı ölçüm ve birim değerleri, farklı formatlar gerek veriler toplanırken gerekse bu veriler sınıflandırılırken kategorize etmemi zorlaştırmıştır.

Yine, raporların büyük bir kısmı için GRI onayı alındığı görülecektir. Bazıları ise, Kurumsal Sosyal Sorumluluk kapsamında yapılan çalışmaların bir dökümü olup sürdürülebilirlik raporu olarak bu çalışmaya dahil edilmiştir. Ancak sürdürülebilirlik adıyla açıklanan çok az rapor ise tanıtım broşürü hüviyetinde olduğundan çalışmamızda dikkate alınmamıştır.

Bir diğer kısıt ise raporlama yapan şirketlerin yüzde 80'ninin yıllık dönemi tercih etmesine rağmen 1,5 - 2 ve 3 yıllık rapor yayımlaması, karşılaştırma aşamasında getirdiği sakıncalar doğurmuş ve bu çalışmayı olumsuz etkilemiştir.

Başka bir kısıt ise, Holding şirketlerinin sürdürülebilirlik raporlarıdır. Zira ülkemizin önde gelen holdingleri raporlarını açıklarken konsolide rakamlar beyan etmiştir. Ancak bu rakamların pek çoğu holdinglere bağlı şirketlerin raporlarından alıntıdır. Dolayısıyla ilgili tutarların mükerrer olmaması için azami özen gösterilmiştir.

Son olarak, özellikle sanayi şirketlerinin üretim faaliyetleri esnasında ortaya çıkan olumsuz çevresel etkilerini beyan ederken, ortak kriterlerin kullanılmaması, sosyal faaliyetler için ayrılan bütçenin belirtilmemesi ve belkide en önemlisi yapılan tüm sürdürülebilirlik faaliyetleri kapsamında geri dönüşün parasal karşılığının ifade edilmemesi, en büyük eksiklik olarak gösterilebilir.

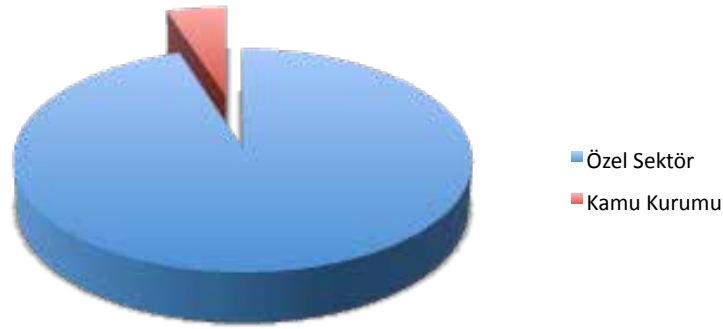

ARAŞTIRMA BULGULARI

31.12.2014 tarihi itibarıyla 'Sürdürülebilirlik Raporu' yayımlamış 81 şirket, kurum ve kuruluş bu araştırmada yer almıştır. Bulgularımız, 26 farklı kategoride ortaya konmuştur.

1.) Sermaye Yapıları Açısından

Özel Sektör	77
Kamu Kurumu	4
	81

Araştırmamıza konu olan toplam 81 kuruluşu sermaye yapıları bakımından sınıflandırdığımızda; 77'sinin özel sektör kuruluşu ve sadece 4'nün kamu kuruluşu olduğu görülmüştür.

2.) Türler İtibarıyla

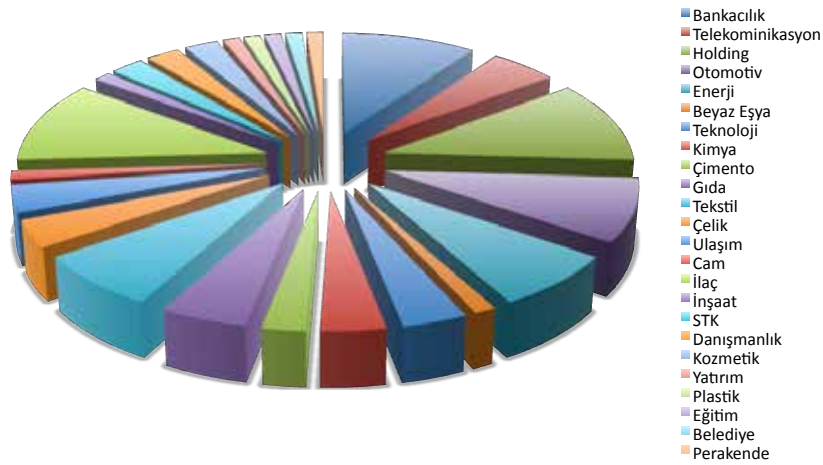
Anonim Şirket	70
Limited	6
STK	2
Üniversite	1
Genel Müdürlük	1
Belediye	1
	81

Sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerimizin tüzel kişilik bakımından incelediğimizde %93.8'inin ticaret şirketi olduğu ortaya çıkmıştır.

3.) Sektörel Bazda

Bankacılık	8
Telekomünikasyon	4
Holding	9
Otomotiv	7
Enerji	6
Beyaz Eşya	1
Teknoloji	3
Kimya	3
Çimento	2
Gıda	4
Tekstil	6
Çelik	3
Ulaşım	3
Cam	1
İlaç	9
İnşaat	1
STK	2
Danışmanlık	2
Kozmetik	2
Yatırım	1
Plastik	1
Eğitim	1
Belediye	1
Perakende	1
	81

Sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerin, hangi sektörlerde faaliyet gösterdiği kadar sektördeki itibarı ve gücü de önemli bir kriterdir. Türkiye ekonomisinin lokomotifi olan gerek reel sektör gerekse bankacılık alanlarında başat firmalarının mutlaka rapor yayımladığı ve bu hassasiyetin her geçen yıl arttığı gözlemlenmiştir.

4.) Merkez Adresleri Bakımından

İstanbul	64
Ankara	4
İzmir	3
Bursa	3
Kocaeli	2
Adana	1
Hatay	1
Zonguldak	1
Çanakkale	1
Kayseri	1

İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerimizde yerleşik toplam 69 firmayı toplama oranladığımızda, Marmara bölgesinin % 85'lik gibi yüksek bir oranla, sürdürülebilirlik çalışması yapan ve yayımlayan şirketlere ev sahipliği yaptığını görüyoruz. Toplam vergi gelirlerinin yarısını karşılayan bu bölgenin sürdürülebilirlik raporlamasında da öncü olması bizleri şaşırtmamıştır.

5.) Ortalama Faaliyet Süresi

Sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerin 2014 yılı sonu itibariyle ortalama faaliyet süreleri 46,7 yıldır.

Ülkemizde 300 bin faal, 300 bin gayri faal şirketin ortalama ömrünün 12 yıl olduğu gözönüne alınırsa, sürdürülebilirlik anlayışının köklü firmalarda daha fazla dikkate alındığı ortaya çıkmaktadır.

6.) Ortalama Yıllık Ciro ve Çalışan

Toplam Yıllık Ciro	: 3.592.000.000.-TL.	(8 tanesinin cirosuna ulaşamamıştır.)
Ortalama Yıllık Ciro	: 49.205.479.- TL.	(8 tanesinin cirosuna ulaşamamıştır.)
Toplam Çalışan Sayısı	: 363.092 .-	(5 tanesinde bilgi yoktur.)
Ortalama Çalışan Sayısı	: 4.777 .-	(5 tanesinde bilgi yoktur.)

Sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerin çalışan sayısına baktığımızda 363 bin rakamı oldukça önemlidir. Bunun yanında özellikle bankalar, beyaz eşya şirketleri, belediye ve üniversiteler gibi doğrudan vatandaşla içli dışlı olan kurumların bu konuya eğilmesiyle birlikte ülke nüfusunun büyük bir kısmının, sürdürülebilirlik kavramından haberdar olmasa bu anlayışın getirdiği iyileştirmeleri günlük hayatlarında hissettiklerini söylemek mümkündür.

7.) Halka Açıklık Durumu (31.12.2014 itibariyle)

Halka Açık Şirket Sayısı	: 425 .-
Rapor Yayımlamış Halka Açık Şirket Sayısı	: 34 .-
Rapor Yayımlamış Şirket Sayısının HA Sayısına Oranı	: % 8,0 .-
Halka Açık Şirketlerin Piyasa Değeri	: 620,833,208,000 .- TL.
Rapor Yayımlamış Şirketlerin Piyasa Değeri	: 332,855,052,400 .- TL.
Rapor Yayımlamış Şirketlerin PD ile Oranı	: 53,6

Bu çalışmayı tamamladığımız 31.12.2014 tarihi itibariyle sürdürülebilirlik raporu yayımlamış halka açık şirket sayısı, oransal olarak düşük görünmektedir. Ancak rapor yayımlamış halka açık şirketlerin toplam piyasa değeri (MCAP değil) 332 milyar lira olup bu rakamın BİST şirketlerinin toplam piyasa değerine oranı ise yarıdan fazladır.

Başka bir ifadeyle, sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerin aktif büyüklüğünün oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

8.) Sendika Durumu

Sendikalı Şirket	: 28
Toplam Sendikalı	: 147.556

Sürdürülebilirlik ahlakının temelinde insan hayatını kolaylaştırmak vardır. Tüm ilkeler bu amaca ulaşmak adına bir araçtır. Çalışanların geleceğe dair kaygı duymamasını ve kazanılmış haklarının korunmasını önceleyen 'sendikal' faaliyetler sürdürülebilirlik konsepti içerisinde geniş yer bulmaktadır.

Rapor yayımlayan şirketlerin 1/3'ünde sendika bulunmakta olup 8 farklı sendikaya üye personelin toplam çalışanlara oranı ise % 40 civarındadır.

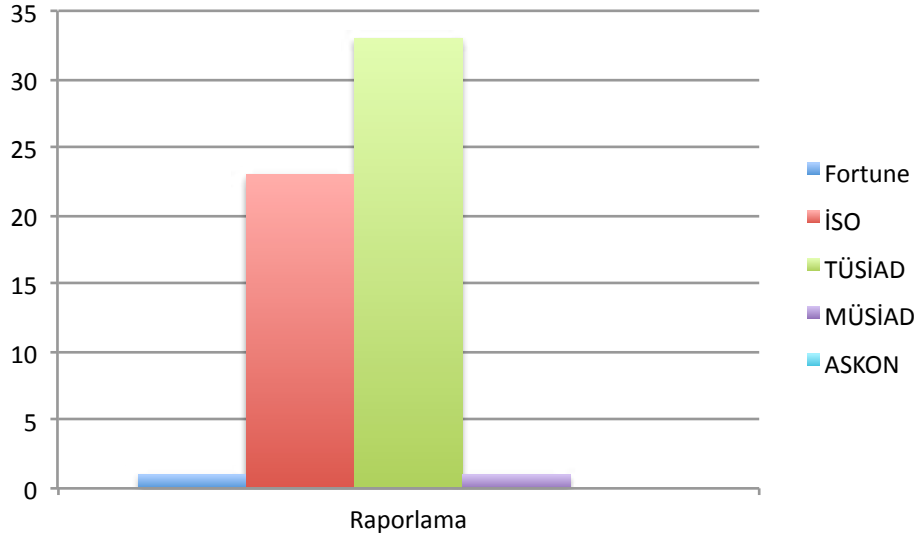
9.) Personel Eğitim Durumu

Eğitim Veren Şirket	: 52
Ortalama Eğitim Saati	: 29

Sürdürülebilirlik raporu yazacak '**kurumsal bilinç**' düzeyine erişmiş bir şirketin en temel alameti farikasıdır, insan kaynağına verdiği değer. Gerçektende sürdürülebilirlik raporlarını incelediğinizde, şirketlerin her yıl eğitime daha fazla kaynak ayırdığını, insanların aidiyet duygusunu ve toplam kaliteyi artıran bu faaliyetlerin raporlamasına dikkat ettiklerini görmek mümkündür.

10.) İstanbul Sanayi Odası, STK ve Fortune Listesi

Fortune	1
İSO	23
TÜSİAD	33
MÜSİAD	1
ASKON	-

11.) Sürdürülebilirlik Uygulamaları Kapsamında Ödül Durumu

Toplam 81 kurum ve kuruluşumuz, sürdürülebilirlik kapsamında ekonomik, sosyal ve çevresel akıl ortaya koymuş ve bunları belli dönemlerde raporlamıştır. Gerek bu faaliyetleri gerekse hazırladıkları raporlar nedeniyle toplam 62 şirketimiz ulusal ve uluslararası arenada ödüle layık görülmüş olup şirket başına ödül sayısı ise 8'dir.

12.) Raporlama Dönemleri

YILLIK	62
1,5 YILLIK	1
2 YILLIK	17
3 YILLIK	1

Sürdürülebilirlik raporlarının dispozisyonunu belirleyen standartlar olmasına karşın, bu standartların denetimi veya eksikliği belli bir yaptırıma bağlanmadığından raporların içeriği, formatı, sunumu, içindeki veriler bakımından oldukça serbest davranan firmaların, raporlama dönemi açısından da yeterli uyumu gösterememesi karşılaştırma yapma olanağımızı zayıflatmıştır.

13.) Rapor Sayfa Sayıları

En Az	13
En Fazla	308
Ortalama	76

Raporların sayfa sayılarının azlığı veya çokluğu nitelik açısından pek bir şey ifade etmiyor olsa da, sürdürülebilirlik alanında ne kadar fazla çalışma yaparsanız anlatacak o kadar konunuz olacağı da ayrı bir gerçektir.

Yine raporların yarıya yakın kısmının fotoğraflarla dolu olduğunu unutmadan, ortalama rapor sayfasının makul olduğu düşünülmektedir.

14.) Raporların GRI Onayı ve Bağımsız Denetimi

Standart Türü	Rapor Sayısı	Dış Denetimi Yaptıranlar	GRI Onayını Rapora Ekleyenler
GRI G3 A	12	8	12
GRI G3 B	15	2	14
GRI G3 C	21	5	11
GRI G4 A	2	1	1
KSS-UNGC	7	-	-
UNGC BM	9	-	-
Toplam	66	16	38

Sürdürülebilirlik raporlarının standartlarını belirleyen kuruluşların en yaygın olanı Global Reporting Initiative (GRI) adlı kuruluş; uluslararası ve çok paydaşlı bir kurum olarak Sürdürülebilirlik Raporlamaya öncülük etmektedir.

Küresel Raporlama Girişimi olarak ilk kez 2000 yılında standart yayımlamaya başlayan GRI, 2002 yılında ilgili standartlarını revize ederek G2 kılavuzunu yayımlamış, 2006 yılında G3, 2011 yılında G3.1 versiyonunu çıkarmış ve son olarak 2013 yılında ise G4 versiyonunu yayımlanmıştır.

GRI G4 ile gelen en büyük yenilik, tablonun başında görülen Uygulama Seviyelerinin (A, B, C) kaldırılmış olmasıdır.

31.12.2015 tarihinden sonra yayımlanacak raporların G4 kılavuzlarına uygun olarak hazırlanması gerektiğinden, yukarıdaki tablo ilerleyen yıllarda değişecektir.

15.) Rapor Hazırlığından Danışmanlık ve Uluslararası Arenada Ödül Alanlar

Standart Türü	Danışmanlık Alanlar	Dış Denetimi Yaptıranlar	Uluslararası Rapor Ödülü
GRI G3 A	10	8	2
GRI G3 B	14	2	1
GRI G3 C	6	5	3
Belirtilmemiş	4		-
GRI G4 A	1	1	1
KSS-UNGC	2	-	-
UNGC BM	6	-	-
Toplam	39	16	6

Yukarıdaki tablo, en son yayımlanan raporlar üzerinden hazırlanmıştır. Dolayısıyla geçmiş yıllardaki verilerin durumu ayrı bir çalışma konusu olabilir. Ancak şu kadarını söylemek mümkündür; her geçen yıl danışmanlık ve denetim alan şirket sayısı artmaktadır.

Aynı zamanda sürdürülebilirlik alanında yayımlanan ve uluslararası arenada ödül almaya hak kazanan raporların tamamında ya dış denetim ya da danışmanlık hizmeti aldığı görülmektedir.

► ÇEVRESEL AYAK İZİ SONUÇLARI

16.) Sera Gazı Salınımı Hakkında Raporlanan Azalma Miktarı (Co₂)

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	44	
Bilgi Vermeyen Kurum Sayısı	37	
Toplam	81	Sera Gazı (Co ₂) Azalım Miktarı
Azalış Gerçekleştirenler	34	3.801.785
Artış Olanlar	10	

Amacı 'Sürdürülebilirlik Bilimini' geliştirmek olan Global Footprint Network (GFN), biyokapasite ve karbon ayak izi kavramlarını ortaya koyan kuruluştur.

Küresel Ayak İzi Örgütü, ekolojik kaynakların ne kadarının dünya nüfusu, kıtalar ve ülkeler tarafından tüketildiğini hesaplamak için bir yöntem geliştirerek, insanoğlunun tükettiğini yerine koymak için ne kadar toprak ve su gerektiğini ortaya koyan endeksine 'ekolojik ayak izi' adını vermiş.

Örgütün 2007 raporuna göre, bir yılda tükettiklerimizi yerine koymak Dünya'nın 16 ayını alıyor. Bu da demek oluyor ki, 2007'de kullandıklarımızı yerine koymak ve atıklarımızı yok etmek için 1,3 Dünya ölçüsünde kaynak tüketmişiz.

Yine bu kuruluşun 2003 yılı verilerine göre, dünyanın sahip olduğu biyokapasite toplamı 12 milyon global hektar olup kişi başına düşen biyokapasite ise (6.3 milyar nüfus için) 1.78 global hektardır.

İlgili yılda, dünyanın ekolojik ayak izi, kişi başına 2.23 global hektardır. Bu rakam, dünyanın sahip olduğu biyokapasitenin %25 aştığını söylemektedir. İlgili dokümanda, 1.6 gha kişi başı biyokapasitesi olan Birleşik Krallık'ın ekolojik ayak izi 5.6 gha'dır ve bu hesaba göre Birleşik Krallık'a 3.5 dünya gerekmektedir.

Biyokapasite yönünden büyük bir ülke olan ABD'nin, kişi başına düşen biyokapasitesi 4.7 gha ve ekolojik ayak izi ise 9.6 gha'dır. Yani Amerika'ya, 2.04 dünya lazımdır.

Genel olarak Afrika Kıtası'nın biyokapasitesi 1.3 gha, ekolojik ayak izi ise 1.1 gha'dır. Bu hesaba göre Afrika'ya 0.85 dünya lazımdır. Diğer ülkeler için de bu hesaplar hep yapılmıştır. Çin, bu üretim hızıyla daha ne kadar aşacağı bilinmez ancak, bugün itibari ile biyokapasitesini 2,5 kat aşmıştır. Rusya ise dev kapasitesini neredeyse bitirmiştir.

Bu gerçekler, ekonomik faaliyetlerin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerinin raporlanmasını gerektirmiştir.

Bu noktada Türk şirketlerinin bu konuda dil birliği sağladığını söylemek güçtür. Ancak ilerleyen yıllarda öncelikle sektörel bazda karşılaştırılabilir verilerin sunulması, şirketlerin rapor kalitesini ve rapordaki bilgilerin güvenilirliğini artıracaktır.

17.) Elektrik Tüketimi Hakkında Raporlanan Azalma Miktarı (Kwh)

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	50	
Bilgi Vermeyen Kurum Sayısı	31	
Toplam	81	Elektrik Kullanımında Azalma Miktarı (Kwh)
Azalış Gerçekleştirenler	38	6.779.461.768 .-
Artış Olanlar	12	.-

Türkiye'nin dış ticaret açığında en büyük kalem olan enerji ithalatının 2012 yılının ilk 8 ayında ülkemize faturası 39 milyar ABD dolar seviyesinde gerçekleşti. Enerji talep artış hızı dikkate alındığında Türkiye'de enerji arzı güvenliğinin sağlanabilmesi için enerji sektörünün yerli ve yenilenebilir kaynaklara bağlı üretim ilkesini benimsemesi gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlarında, faaliyetlerinin çevresel etkilerini beyan eden 50 kurumun 38'i, elektrik sarfiyatını azalttığını beyan ederken ¼'üne tekabül eden 12 şirket ise artış olduğunu ifade etmektedir. Elektrik sarfiyatının üretim artışına paralel arttığı, zira birim başına sarfiyatın düşürüldüğü raporlardaki detaylarda ortaya konmaktadır.

18.) Su Tüketimi Hakkında Raporlanan Azalma Miktarı (m³)

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	44	
Bilgi Vermeyen Kurum Sayısı	37	
Toplam	81	Su Kullanımında Azalma Miktarı (m³)
Azalış Gerçekleştirenler	35	6.404.635 .-
Artış Olanlar	9	.-

Birleşmiş Milletler, 2006 İnsani Gelişme Raporu'nda su konusundaki ürkütücü sonuçlara değinirken; 'Su ve hijyen; yoksulların sorunudur' diyor ve devam ediyor;

'Suya erişimi olmayanlar arasında her 3 insandan 2'si günde 2 doların altında, hijyen koşullarına sahip olmayan 660 milyondan fazla insan ise günde 2 doların altında ve 385 milyondan fazla insan da 1 doların altında gelirle yaşıyor.'

Sürdürülebilirlik ilkelerinin temel hedeflerinden olan gezegenin su kaynaklarının, tüm insanlığın kullanımına sunulması ve bireyden topluma uzanan geniş yelpazede gereken duyarlılığın verilmesi için pek çok etkinliğe imza atan şirketler, üretim faaliyetlerinde de gereken özeni gösterdiklerini, tevsii yatırımlarla üretim başına su tüketimini azaltmayı başardıklarını beyan etmektedirler.

19.) Ağaç Dikimi Performansı (Adet)

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	22
Dikilen Ağaç Sayısı (Adet)	2.832.728

Doğal hayatın ve bioçeşitliliğin korunması için gerek işyeri çevresi ve gerekse buldukları lokasyonlarda ağaçlandırma faaliyetinde bulunan 22 şirket, son raporlardaki beyanlarına göre üç milyona yakın fidan dikimi gerçekleştirmişlerdir.

Yine önemli sayıdaki şirket, bu tür faaliyetleri kurumsal proje bazında lanse ederek, kitlesel duyarlılığa dikkat çekmekte ve aynı zamanda projelerin sürekliliğini güvence altına almaktadır.

20.) Kâğıt Tasarrufu Performansı (Ton)

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	22
Tasarruf Edilen Miktar (Ton)	774.455

Özellikle banka ve holdinglerin veya mamullerinde yoğun koli kullanan şirketlerin hassas olduğu kâğıt tasarrufu üzerine raporlama yapan 22 şirketimiz, 774 bin tonluk tasarruf miktarı ile 13 milyon ağacın kurtarılmasını sağlamışlardır.

21.) Geri Dönüşüm Çalışmaları (Ton)

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	42
Geri Dönüştürülen Miktar (Ton)	8.848.827

Raporlar incelendiğinde geri dönüşüm konusundaki raporlama isteğinin zayıflığı görülmektedir. İlk bakışta yüksek gibi görünen yarı yarıya raporlama kişisel görüşümüze göre yetersizdir. Sürdürülebilirlik anlayışının ilk çıkışını sağlayan Brundtland Raporu çevresel kaygılardan yola çıkılarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla şirketlere önemli bir angarya gibi gözükken çevresel etkiler doğuran işlemlerin açıklanması, onların sürdürülebilirlik hakkındaki samimiyetlerinin barometresi durumundadır.

22.) Sürdürülebilirlik Faaliyetlerinden Sağlanan Kârlılık (TL)

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	10
Geri Dönüştürülen Miktar (Ton)	107.202.400

Sürdürülebilirlik alanında proje üreten, bunları yazan, yayınlayan kurumlar genellikle sanayi işletmeleridir. Zira ekonomik, çevresel ve toplumsal etkileri yüksek çapta iş yapmaktadırlar.

Sürdürülebilirlik alanındaki uygulamalarının, bu işletmelere kazandırdığının parasal karşılığının raporlarda yer alması diğer firmaların isteğini artıracak bir argümandır. Şimdilik sürdürülebilirlik faaliyetlerinden ortaya çıkan olumlu sonuçlarını lira cinsinden belirtenlerin sayısı % 15 civarındadır.

Gerçektende, Sürdürülebilirlik Raporlarının sayısız faydaları arasında en çok değer verdiğimiz şık şudur. Bir şirket; kültürel, sosyal, çevresel, sanatsal vb alanlarda topluma katkı sunduğunu raporladığında kurumsal hafızasına da katkı sunmuş olacaktır. İkinci olarak, geçmiş dönemlerdeki performansını izleyerek ölçülebilir hedefler belirleyecek ve her geçen yıl daha iyi olacaktır. Üçüncü olumlu etkisi ise gerek sektörüne gerekse ilişkili olduğu kurumlara rol model olarak kelebek etkisi yaratacaktır.

► SOSYAL PROJELER

Sürdürülebilirlik raporu hazırlayan her firmanın en temel amacı; tüm ticari faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini olumlu ve olumsuz yönleriyle şeffaf bir şekilde ortaya koymaktır.

Özellikle doğrudan tüketiciye yönelik faaliyet gösteren finans şirketlerinin ve marka bilinirliği açısından duyarlı işletmelerin çok daha fazla özen gösterdiği bir alan olan Sosyal etkiler bölümü, sürdürülebilirlik raporlarında geniş yer kapsamaktadır.

Çalışanların iş sağlığından eğitime, sosyal sorumluluk kapsamındaki sayısız toplumsal projelerin hayata geçirilmesine kadar insanlığın beklentilerini ortaya koyan çalışmalar hikâyeleştirilerek anlatılmıştır. Dolayısıyla bu yönde raporlama yapan 74 şirketin etkinliklerini ortaya koymak başlı başına bir inceleme konusudur.

23.) Sosyal Etkinlikler

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	74
Eğitim, Sağlık, Kültür, Tarım, Aile, Spor, Hayvancılık, Yaşam vs.	Sayırsız Etkinlik

► EKONOMİK PROJELER

Bu bölümde ise reklam ve pazarlama sayılamayacak türdeki harcamalar dikkate alınmış olup toplam 70 şirket, sürdürülebilirlik kapsamındaki çeşitli projelere maddi kaynak ayırmıştır.

24.) Ekonomik Etkinlikler

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	70
Çevresel ve Tevsii Yatırımlar, Yenilenebilir Enerji, Ar-Ge, İnovasyon, Vakıf ve Dernekler	Sayırsız Etkinlik

25.) Tedarikçilere Yönelik Regülasyon Düzeyi

Raporlama Yapan Kurum Sayısı	44
Beklenti Düzeyinde	5
İhtiyari	1
Uyum Şartı	8
Öncelik Tanınıyor	10
Kontrol Ediliyor	14
İş İlişkisine Son	2
Taahhüt Alıyor	4

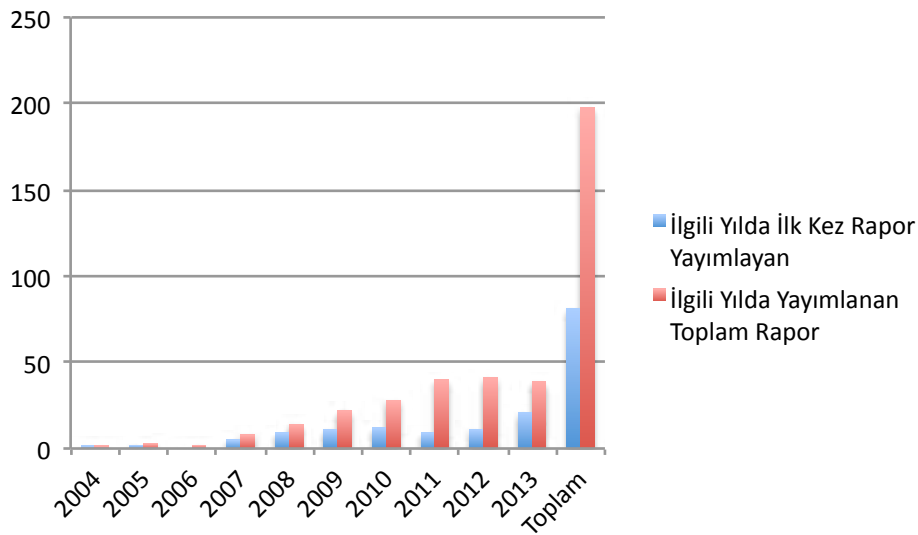
31.12.2015 tarihinden sonra yayınlanacak sürdürülebilirlik raporlarının G4 kılavuzları doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir. G4 Kılavuzları ile gelen en önemli değişikliklerden bir tanesi de, tedarikçilere yönelik açıklama yapma zorunluluğu getirilmiş olmasıdır.

Dolayısıyla sürdürülebilirlik raporu yazan şirketlerin tedarikçilerine uyguladığı regülasyonlar arttıkça, tedarikçilerde kendi alt tedarikçilerine benzer taleplerde bulunacak ve sürdürülebilirlik ilkeleri 'kelebek etkisi' yapacaktır.

Yukarıdaki sonuçlar, son yayımlanan raporlar içinden alınan bilgilerdir. Dolayısıyla şirketlerin, tedarikçileri raporlamaya başladıktan düşündüğümüz çarpan etkisine piyasaların nasıl bir refleks vereceğini ilerleyen yıllar görülecektir.

26.) Türkiye'de Sürdürülebilirlik Raporlaması İstatistikleri

Rapor Yılı	İlgili Yılda İlk Kez Rapor Yayımlayan	İlgili Yılda Yayımlanan Toplam Rapor
2004	1	1
2005	2	3
2006	-	2
2007	5	8
2008	9	14
2009	11	22
2010	12	28
2011	9	40
2012	11	41
2013	21	39
Toplam	81	198

1990'lı yılların başında dikkat çekmeye başlayan finansal olmayan raporlama anlayışı, 2000'li yıllarda ise daha geniş bir kesim tarafından kabul görmüştür. Özellikle Amerika'da sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirketlerin sayısı 1993 yılında 100'den az iken, 2005 yılına gelindiğinde bu sayı 1.500'e ulaşmıştır. Başka bir ifadeyle, bu sayı Fortune 500 şirketleri arasında üst sırada yer alan 250 şirketin %68'ini kapsamaktadır.

Bizim ülkemizdeki gelişmelere gelirse; **yukarıdaki tablo, belkide okuduğunuz çalışmanın en özel kısmını ifade etmektedir.** Görüleceği üzere ilk kez 2004 yılında **sadece 1 (bir) adet rapor yayımlanmış olup 31.12.2014 tarihi itibariyle toplam 81 şirketimiz toplam 198 adet sürdürülebilirlik raporu yayımlanmıştır.**

Yine bu şirketlerin bugüne kadar yayımladığı rapor sayısı ise 198 adet olup ilerlemenin niceliksel açıdan sevindirici olduğu ortadadır.

Araştırmacılara kaynak teşkil edecek şirket ve rapor sayısının artmasıyla birlikte, farklı incelemelerin yapılma şansı kolaylaşacaktır.

